

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Od Autora	19
Rozdział I. Pojęcie i przedmiot prawa konstytucyjnego	21
1. Co to jest prawo konstytucyjne?	21
2. Jaka jest geneza prawa konstytucyjnego?	22
3. Co to jest prawo państwowe?	23
4. Co to jest prawo polityczne?	24
5. Co to jest prawo parlamentarne?	24
6. Jakie okresy wyróżniamy w kształtowaniu się prawa konstytucyjnego?	25
7. Jaki jest przedmiot prawa konstytucyjnego?	27
8. Jaką rolę odgrywa sądownictwo konstytucyjne w rozwoju prawa konstytucyjnego?	28
9. Jaką rolę odgrywa zasada demokratycznego państwa prawnego w prawie konstytucyjnym?	29
10. Jakie jest miejsce prawa konstytucyjnego w systemie prawa?	29
Rozdział II. Wiadomości o konstytucji.	31
1. Co to jest konstytucja?	31
2. Jaka jest geneza spisanej konstytucji?	32
3. Jakie przesłanki sprzyjały powstaniu konstytucji?	33
4. Jakie są główne poglądy na istotę konstytucji?	35
5. W jaki sposób uchwała się konstytucję?	37
6. W jaki sposób można zmienić konstytucję?	38
7. Jaka jest moc prawna przepisów zawartych w konstytucji?	40
8. Jakie są podobieństwa i różnice między konstytucją a ustawą konstytucyjną?	41
9. Jak jest zbudowana konstytucja?	42
10. Co wyraża nazwa ustawy zasadniczej?	43
11. Jaka jest treść konstytucji?	43
12. Czy konstytucja zawiera wartości?	44
13. Jak możemy podzielić konstytucje ze względu na ich treść?	46
14. Jak zmienia się treść konstytucji?	48

Rozdział III. Charakterystyka Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	50
1. Jaka jest ogólna charakterystyka Konstytucji RP?	50
2. Jaka jest aksjologia Konstytucji RP?	51
3. Jakie są organy władzy ustawodawczej?	53
4. Jakie są organy władzy wykonawczej?	54
5. Kto sprawuje władzę sądowniczą RP?	56
6. Jaki charakter ma Konstytucja ze względu na możliwość wprowadzenia w niej zmian?	58
7. Jakie są główne projekty i postulaty zmian w Konstytucji RP?	58
Rozdział IV. Zasady naczelné Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	60
1. Co to są zasady naczelné Konstytucji RP?	60
2. Jaki jest krąg zasad naczelných Konstytucji RP?	62
3. Jak jest rozwiązywana kolizja zasad konstytucyjnych?	62
4. Jaka jest treść zasady republikańskiej formy państwa?	63
5. Na czym polega zasada pomocniczości?	64
6. Jakie jest znaczenie i treść zasady dobra wspólnego?	66
7. Jaka jest treść zasady demokratycznego państwa prawnego?	68
8. Jaka jest treść zasady suwerenności narodu?	69
9. Jakie są przesłanki ograniczenia zasady suwerenności narodu w warunkach integracji europejskiej?	72
10. Jak uzasadnia się zmiany co do zasady suwerenności narodu związane z procesem integracji europejskiej?	74
11. W jaki sposób ustrojodawcy chronią zasadę suwerenności narodu w toku procesu integracji europejskiej?	75
12. Jak rysuje się orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w zakresie sądowej kontroli nad integracją europejską?	76
13. Jak zmieniło się pojmowanie zasady suwerenności narodu w prawie konstytucyjnym?	78
14. Na czym polega zasada przedstawicielstwa politycznego?	79
15. Jaka jest różnica między konstrukcją reprezentacji do parlamentu narodowego a przedstawicielstwem do Parlamentu Europejskiego?	80
16. Jaka jest geneza zasady trójpodziału władzy?	82
17. Jak jest wyrażona zasada trójpodziału władzy w Konstytucji RP?	84
18. Jaka jest treść zasady podziału i równowagi władz?	86
19. Na czym polega zasada pluralizmu politycznego?	87
20. Co oznacza partia polityczna jako podstawowa instytucja publiczna życia politycznego?	89
21. Jakie są zasady tworzenia partii politycznych?	89
22. Jaki nadzór jest sprawowany nad partiami politycznymi?	91
23. W jaki sposób są finansowane partie polityczne?	92
24. Na czym polega system parlamentarno-gabinetowy?	93
Rozdział V. Wolności i prawa człowieka i obywatela	96
1. Podstawy wolności i praw człowieka i obywatela	96
1. Jakie wyróżniamy koncepcje ujęcia praw człowieka?	96

2. Jakie wyróżniamy generacje praw człowieka?	97
3. Jakie są ponadnarodowe systemy regulacji praw człowieka?	99
4. Jakie są podstawowe pojęcia i terminy w zakresie praw człowieka?	101
2. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela w Konstytucji RP.	102
5. Jak kształtował się konstytucyjny katalog praw człowieka?	102
6. Jakie jest miejsce praw człowieka w Konstytucji RP?	102
7. Jakie są konstytucyjne zasady ogólne regulacji praw człowieka?	103
8. Jaka jest relacja godności człowieka do wolności i praw?	103
9. Jak Konstytucja RP ujmuje zasadę wolności człowieka?	104
10. Jak Konstytucja RP ujmuje zasadę równości wobec prawa?	105
11. Kto jest podmiotem wolności i praw?	108
12. Na czym polega koncepcja horyzontalnego działania praw człowieka?	108
13. Jaka jest systematyka wolności i praw człowieka i obywatela?	109
14. Jakie wyróżniamy wolności i prawa osobiste?	109
15. Jakie wyróżniamy wolności i prawa polityczne?	110
16. Jakie wyróżniamy wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne?	111
17. Kiedy możliwe jest ograniczenie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela?	112
18. Jakie są konstytucyjne obowiązki jednostki?	114
3. Środki ochrony wolności i praw człowieka i obywatela	115
19. Jakie są środki ochrony wolności i praw człowieka i obywatela?	115
20. Na czym polega odpowiedzialność odszkodowawcza organu władzy publicznej?	115
21. Na czym polega prawo do sądu?	118
22. Co należy rozumieć przez skargę konstytucyjną?	119
23. Jakie są materialne przesłanki wniesienia skargi konstytucyjnej?	119
24. Jakie są formalne przesłanki wniesienia skargi konstytucyjnej?	121
25. Jaka jest rola Rzecznika Praw Obywatelskich?	122
26. Kiedy można wystąpić ze skargą do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka?	123
Rozdział VI. Źródła prawa	126
1. Podstawy konstytucyjnego systemu źródeł prawa	126
1. Co rozumiemy przez pojęcie „źródła prawa”?	126
2. Jakie są cechy systemu źródeł prawa w Konstytucji RP?	126
3. Jaki jest katalog aktów prawnych powszechnie wiążących?	127
4. Na czym polega zamknięcie systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego?	128
5. Jak zmienił się system źródeł prawa?	130
2. Charakterystyka aktów prawnych powszechnie wiążących	131
6. Jakie jest miejsce Konstytucji RP w systemie źródeł prawa po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej?	131

7. Co to jest ustawa i jaka jest jej pozycja w systemie źródeł prawa?	132
8. Jaki jest zakres ustawy?	132
9. Na czym polega zasada wyłączności ustawy?	133
10. Jaka jest istota rozporządzenia Prezydenta RP o mocy ustawy?	134
11. Jakie są wymogi Konstytucji RP w zakresie wydawania rozporządzeń wykonawczych?	135
12. Czy organ państwowy nie wydając rozporządzenia, ponosi za to odpowiedzialność?	137
13. Co to jest prawo miejscowe o charakterze powszechnie obowiązującym?	138
3. Charakterystyka aktów prawnych wewnętrznie wiążących	139
14. Czy istnieje katalog aktów prawnych wewnętrznie wiążących?	139
15. Jaki jest model aktu prawnego wewnętrznie wiążącego?	140
16. Co oznacza, iż dane przepisy prawa mają „charakter wewnętrzny”?	140
17. Jakie są konstytucyjne zasady wydawania zarządzeń jako aktów wykonawczych do ustawy?	141
4. Prawo międzynarodowe i wspólnotowe w systemie źródeł prawa	142
18. Na czym polega ratyfikacja umów międzynarodowych?	142
19. Jak wyjaśniamy obowiązywanie umów międzynarodowych w systemie prawnym RP?	144
20. Jakie jest miejsce umów międzynarodowych w systemie prawa?	144
21. Jakie są zasady stosowania umów międzynarodowych?	145
22. Jaka jest struktura prawa Unii Europejskiej?	146
23. Jakie jest miejsce prawa Unii Europejskiej w systemie prawa powszechnie wiążącego?	146
Rozdział VII. Prawo wyborcze	148
1. Podstawy prawa wyborczego	148
1. Co rozumiemy przez pojęcie „prawo wyborcze”?	148
2. Jakie są zasady prawa wyborczego?	149
3. Na czym polega zasada powszechności wyborów?	150
4. Jakie są gwarancje zasady powszechności wyborów?	152
5. Na czym polega zasada bezpośredniości wyborów?	153
6. Na czym polega instytucja tzw. listy państwowej?	154
7. Na czym polega zasada równości wyborów?	155
8. Na czym polega zasada proporcjonalności wyborów?	157
9. Na czym polega zasada wyborów większościowych?	158
10. Na czym polega zasada tajności aktu głosowania?	158
2. Organizacja i przebieg wyborów do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz wyborów na urząd Prezydenta RP.	159
11. Kto zarządza wybory do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego i wybory Prezydenta RP?	159
12. Jakie są zasady tworzenia okręgów wyborczych i obwodów głosowania?	160
13. Jakie są zadania komisji wyborczych?	161

14. Kto ma prawo do zgłaszania kandydatów w wyborach?	163
15. Jakie są główne zasady prowadzenia kampanii wyborczych?	165
16. Jakie są zasady głosowania?	166
17. Jakie są zasady ustalania wyników głosowania i wyników wyborów?	167
18. Jaki jest mechanizm stwierdzania ważności wyborów?	168
19. Jaki jest mechanizm uzupełniania składu Sejmu i Senatu?	169
3. Zasady prawa wyborczego do organów samorządu terytorialnego	171
20. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów stanowiących samorządu terytorialnego?	171
21. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów wykonawczych gminy?	174
22. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów wykonawczych powiatu i województwa?	178
Rozdział VIII. Referenda i obywatelska inicjatywa ustawodawcza	180
1. Referenda ogólnokrajowe	180
1. Jakie wyróżniamy główne formy demokracji bezpośredniej?	180
2. Jak jest uregulowane referendum w prawie polskim?	182
3. Jaka jest istota referendum?	183
4. Jak jest uregulowane referendum dotyczące spraw o szczególnym znaczeniu dla państwa?	184
5. Jak jest uregulowane referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację określonej umowy międzynarodowej?	185
6. Jak jest uregulowane referendum w sprawie zatwierdzenia zmian Konstytucji RP?	185
7. Jak jest zorganizowane referendum i jak przebiega głosowanie?	186
8. Kiedy wynik referendum jest wiążący i rozstrzygający?	187
9. Kto stwierdza ważność referendum?	187
10. W jaki sposób następuje realizacja postanowień referendum?	188
2. Referendum lokalne	188
11. Jakie są zasady przeprowadzania referendum lokalnego?	188
3. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	192
12. Na czym polega obywatelska inicjatywa ustawodawcza?	192
Rozdział IX. Parlament	194
1. Struktura parlamentu	194
1. Na czym polega zasada dwuizbowości parlamentu?	194
2. Jaki jest status Zgromadzenia Narodowego?	196
3. Jakie są organy Sejmu i Senatu?	198
4. Jakie są zasady tworzenia klubów i kół poselskich?	204
2. Tryb i zasady funkcjonowania Sejmu	205
5. Na czym polega zasada autonomii parlamentu?	205
6. Co to jest kadencja parlamentu?	206
7. Na czym polega system permanencji prac parlamentu?	208

8. Na czym polega zasada tzw. dyskontynuacji prac parlamentu?	209
9. Jakie są inne zasady dotyczące trybu działania Sejmu?	211
3. Status prawny posłów i senatorów	211
10. Co to jest mandat przedstawicielski?	211
11. Jakie wyróżniamy typy mandatów?	212
12. Jak Konstytucja RP określa mandat posła?	213
13. Jaki jest okres trwania mandatu posła?	214
14. Jakie są prawa i obowiązki posła?	215
15. Jakie są ograniczenia dotyczące posła w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej?	216
16. Jakie są ograniczenia dotyczące posła w zakresie łączenia mandatu z innymi stanowiskami lub z zatrudnieniem?	217
17. Na czym polega istota immunitetów parlamentarnych?	218
18. Na czym polega immunitet materialny posła?	219
19. Na czym polega immunitet formalny posła?	220
20. Na czym polega przywilej nietykalności osobistej posła?	221
21. Na czym polega immunitet deputowanego do Parlamentu Europejskiego?	222
4. Funkcje parlamentu	222
22. Co rozumiemy przez funkcje parlamentu?	222
23. Jakie wyróżniamy funkcje parlamentu?	223
24. Na czym polegają funkcje prawodawcza i kontrolna parlamentu?	223
25. Jak zmieniły się funkcje parlamentu po wejściu Polski do Unii Europejskiej?	224
5. Funkcja ustawodawcza Sejmu	226
26. Jakie wyróżniamy etapy drogi ustawodawczej?	226
27. Jakie wyróżniamy procedury ustawodawcze?	227
28. Co to jest inicjatywa ustawodawcza i komu ona przysługuje?	227
29. Jakie wymogi musi spełniać projekt ustawy?	229
30. Na czym polega praca Sejmu nad projektem ustawy?	230
31. Jaki jest porządek głosowania Sejmu nad projektem ustawy?	232
32. Na czym polega udział Senatu w procesie ustawodawczym?	232
33. Jakie jest znaczenie podpisania ustawy?	235
34. Na czym polega ogłoszenie ustawy i jakie są jego skutki?	236
35. Jakie są główne cechy szczególnych procedur ustawodawczych?	237
6. Funkcja kontrolna Sejmu	240
36. Jakie środki kontroli przysługują posłom?	240
37. Jakie środki kontroli przysługują komisjom Sejmu?	241
38. Jaki jest status komisji śledczej?	242
39. Jakie są zasady wyznaczania przedmiotu prac sejmowej komisji śledczej?	243
40. Jakie środki kontroli przysługują Sejmowi <i>in pleno</i> ?	245
41. Na czym polega kontrola wykonania ustawy budżetowej?	247
42. Jakie organy są powoływane lub obsadzone przez Sejm i Senat?	247

Rozdział X. Władza wykonawcza	249
1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	249
1. Jaka jest pozycja prawnoustrojowa Prezydenta RP?	249
2. Jakie są zasady wyboru Prezydenta RP?	251
3. Kiedy następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP?	253
4. Jakie są formy odpowiedzialności Prezydenta RP?	253
5. Na czym polega kontrasygnata?	255
6. Na czym polegają tzw. prerogatywy Prezydenta RP?	257
7. Jakie są główne kompetencje Prezydenta RP?	258
2. Rada Ministrów i administracja rządowa	260
8. Jaki jest tryb powoływania Rady Ministrów?	260
9. Kiedy Prezes Rady Ministrów składa dymisję rządu?	262
10. Jakie są zasady odpowiedzialności Rady Ministrów i jej członków?	263
11. Jaki jest skład Rady Ministrów?	264
12. Jaka jest pozycja Prezesa Rady Ministrów?	265
13. Jakie są kompetencje Rady Ministrów?	266
14. Jaki jest ustrój administracji rządowej?	268
Rozdział XI. Samorząd terytorialny	270
1. Konstrukcja prawna gminy, powiatu i województwa	270
1. Jak kształtował się ustrój samorządu terytorialnego od 1990 r.?	270
2. Jaka jest konstrukcja prawna gminy?	271
3. Jaka jest konstrukcja prawna powiatu?	273
4. Jaka jest konstrukcja prawna województwa?	274
5. Jakie są kompetencje gminy, powiatu i województwa?	275
6. Jakie są składniki mienia jednostek samorządu terytorialnego?	277
7. Jakie są rodzaje związków i porozumień jednostek samorządu terytorialnego?	278
8. Jak jest sprawowany nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego?	279
2. Sprawowanie władzy w gminie, powiecie i województwie	280
9. Jakie są organy stanowiące i wykonawcze samorządu?	280
10. Jaki jest charakter mandatu radnego?	282
11. Jakie akty prawa miejscowego stanowią organy samorządu?	284
Rozdział XII. Władza sądownicza	287
1. Wymiar sprawiedliwości.	287
1. Co to jest władza sądownicza i wymiar sprawiedliwości?	287
2. Jakie są konstytucyjne zasady ustroju i działania sądów?	288
3. Jaki jest status Sądu Najwyższego?	293
4. Jaki jest ustrój sądów powszechnych?	295
5. Jaki jest ustrój sądów szczególnych?	297
6. Jakie są funkcja, skład i charakter Krajowej Rady Sądownictwa?	299
2. Trybunał Konstytucyjny	301
7. Na czym polega sądowa kontrola konstytucyjności prawa?	301
8. Jakie są etapy rozwoju kontroli sądowej?	303

9. Jak kształtował się problem kontroli sądowej w Polsce?	304
10. Jaka jest pozycja Trybunału Konstytucyjnego w systemie władzy sądowniczej?	306
11. Jaka jest procedura powoływania składu Trybunału Konstytucyjnego i jaka jest jego organizacja?	307
12. Jaki jest status sędziego Trybunału Konstytucyjnego?	308
13. Jakie są kompetencje Trybunału Konstytucyjnego?	308
14. Na czym polega pytanie prawne kierowane do Trybunału Konstytucyjnego?	311
15. Na czym polega uprawnienie do rozstrzygania sporów kompetencyjnych?	312
16. Na czym polega kompetencja do orzekania o zgodności z Konstytucją RP celów lub działalności partii politycznych?	313
17. Jakie wyróżniamy rodzaje kontroli sprawowanej przez Trybunał Konstytucyjny?	315
18. Jaka jest procedura działania Trybunału Konstytucyjnego?	317
19. Na czym polega istota orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego?	318
20. Jak dzielią się orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego?	320
21. Jakie są skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego?	321
22. W jaki sposób są wykonywane orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego?	322
23. Czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego może prowadzić do „odżywiania” przepisów prawnych?	323
24. Czy Trybunał Konstytucyjny bada zaniechanie i pominięcie ustawodawcze?	325
3. Trybunał Stanu	325
25. Na czym polega istota odpowiedzialności konstytucyjnej?	325
26. Kto ponosi odpowiedzialność konstytucyjną?	326
27. Jaka jest procedura ponoszenia odpowiedzialności konstytucyjnej?	330
28. Jaki jest skład i organizacja Trybunału Stanu?	331
29. Jaka jest procedura działania Trybunału Stanu?	332
30. Jak działa normatywny model odpowiedzialności konstytucyjnej w praktyce?	334
Rozdział XIII. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	336
1. Najwyższa Izba Kontroli	336
1. Co oznacza pojęcie „kontrola państwowa”?	336
2. Jak kształtowała się pozycja najwyższego organu kontroli państwowej?	337
3. Jaka jest pozycja NIK?	338
4. Jaka jest organizacja NIK?	339
5. Jaki jest zakres działania NIK?	341
6. Jaka jest właściwość kontrolna i jakie są kryteria kontroli NIK?	341
7. Jak przebiega postępowanie kontrolne?	343
2. Rzecznik Praw Obywatelskich	344
8. Jaka jest pozycja ustrojowa RPO?	344
9. Jaki jest tryb powoływania RPO?	345

10. Jaki jest zakres działania RPO?	347
11. Jakie są formy działania RPO?	348
3. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	349
12. Jaka jest pozycja ustrojowa KRRiT?	349
13. Jaki jest skład KRRiT?	350
14. Jakie są zadania i tryb działania KRRiT?	352
Rozdział XIV. Finanse publiczne	354
1. Jakie są konstytucyjne zasady finansów publicznych?	354
2. Jakie są odrębności uchwalania, wykonywania i treści ustawy budżetowej?	355
3. Jaka jest pozycja Narodowego Banku Polskiego?	356
Rozdział XV. Stany nadzwyczajne.	358
1. Jakie są konstytucyjne zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych?	358
2. Jakie wyróżniamy stany nadzwyczajne?	359
3. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu wojennego?	360
4. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu wyjątkowego?	362
5. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu klęski żywiołowej?	362
6. Na czym polegają ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w okresie stanów nadzwyczajnych?	364